

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2011
FORFATTER:	Søren Mulvad
TITEL:	Fem år på Riis Toft Skole.
KORT RESUME:	Skoleliv i 1950erne med beskrivelse af lærere og undervisning.

FEM ÅR PÅ RIIS TOFT SKOLE

AF SØREN MULVAD

I august måned 1955 mødte jeg op i skørterne på min mor for at begynde skolegangen på Riis Toft Skole. Der var ikke dengang snak om nogen forberedelse til skolen, ingen børnehaveklasse eller forudgående besøg på skolen. Min mor havde dog været så forudseende, at hun en dag i foråret havde taget mig med hen og kigge ind i skolegården i et frikvarter. Det var skræmmende, så mange børn og så megen løben om og råben. Jeg havde en stille frygt i mig.

Stemningen på den lange gang, hvor børn og forældre ventede, steg, da et barn ved opråbet af sit navn selv svarede og ikke den ene af forældrene. Min mor syntes, at det lød kækt og beordrede mig til at gøre det samme. Jeg nægtede. Ikke om jeg skulle lade min røst runge for offentligheden!

Sammen med 31 andre småfolk kom jeg ind i klasseværelse nummer 10, hvor klasse læreren, A. Hansen residerede. Han var i jakkesæt med vest, havde jerngråt, kraftigt hår og sorte øjenbryn. I øvrigt et rart menneske, dog, som det skulle vise sig, med et iltent temperament, når det brændte på, hvad det nok kunne gøre med 32 elever i klassen, stigende til 34 i perioder.

Lærer A. Hansen havde dårlige ben, ”sabelben”, sagde man. Jeg har ikke siden truffet på fænomenet. Det første år, vi havde ham, færedes han med en kroget stok, når han skulle

fra klasseværelset til lærerværelset, men allerede i anden klasse måtte han have en stok i hver hånd, og senere fik han en kontorstol med hjul under, som ordensduksene trak ham frem og tilbage i. Den nedsatte bevægelighed og tiltagende korpulence i forening har ikke gjort ham livet lettere. Når man skulle hente Hansen på lærerværelset, stod man uden for døren, hvorfra tykke røgskyer fra tobakken pulsede ud.

Lærer Hansen var klasselærer for to klasser. Når ikke vi var hos ham, havde han en lidt ældre klasse, og da undervisningsbøgerne år efter år var de samme, kan hans forberedelsestid næppe have været omfattende. Hans hårfarve ændrede sig i løbet af vore år med ham til snehvidt, men lige kraftigt var det, og øjenbrynene beholdt den sorte farve. Han må have været i slutningen af 50erne, da vi kom i skole. Var der uro, kunne han skælde iltent ud. Ansigtet blev rødt, han bankede en knyt-næve i katederet, og alle skælvede. Hansens vrede kunne være frygtelig. Men som et tordenvejr driver over, var også hans vrede borte med ét slag, og den venlige side vendte udad igen. Hansen var god til at snakke med os og interesserede sig for vore hjemlige forhold, men det var ikke altid, han kunne huske, hvad han fik at vide.

Så kørte vi på med at lære bogstaver, tegne, synge og høre bibelhistorie. Alfabetet

blev sunget til melodien ”Jeg vil sjunge om en helt”, og efterhånden sad det også fast. Vi lærte blokbogstaver og snart efter skrårskrift. Den første læsebog var Ole-Bole i gult omslag. Skrivning med blæk blev tidligt indført, vist allerede i 2. årgang. Der skulle hentes blækhus, som stod i det store skab. Duksene stillede dem frem på tavleforhøjningen, og en elev fra hver pult hentede derpå et blækhus. Blækhusene var forsynede med en slags krave, og fik man ikke ordentlig fat, kunne det ske, at hele herligheden drattede på gulvet, så blækket sprøjtede til alle sider. Det var Hansens fornøjelse. ”Blæksprutte”, sagde han smilende og fik den uheldige til at tørre gulvet af med tavlekluden. Efterhånden fik mange anskaffet sig fyldepenne. De var nu til evig ulempe, da de ofte lækkede i taskerne, som tit fik en ublid medfart under transporten.

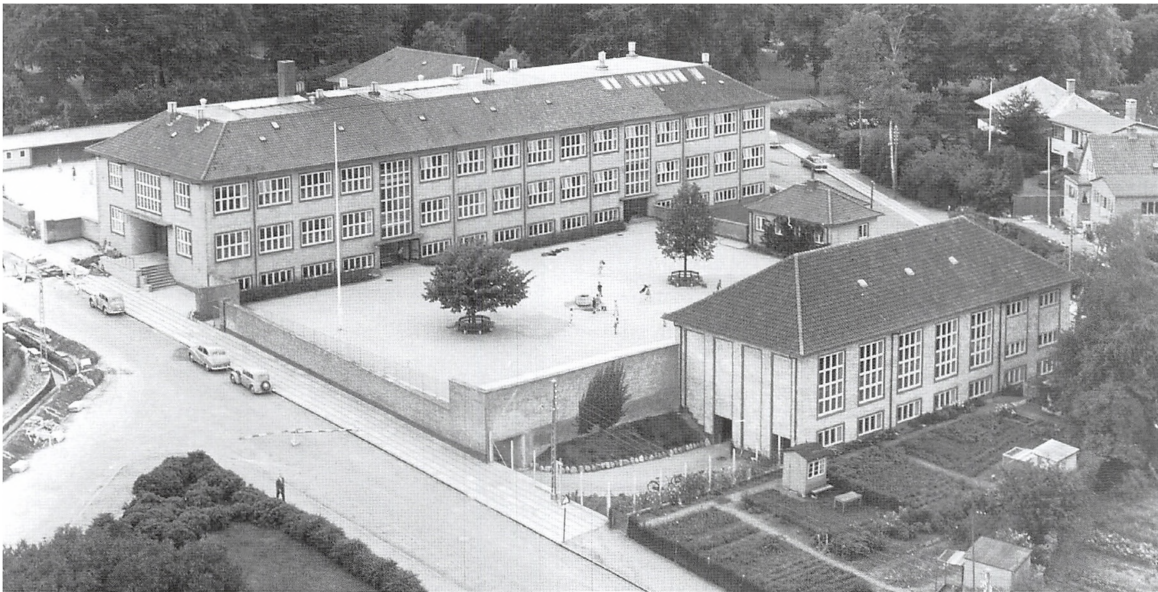
I dansk blev det indført, så snart vi kunne læse nogenlunde indenad, at vi på skift fik lov at foreslå en bog, som blev læst højt for klassen. Bogen blev lagt i katederskuffen, og den kom frem, når der var tid til det. Så blev eleverne kaldt frem og fik lov at læse højt for hele klassen. Vi hørte en del gode fortællinger på den konto. Det skete, at Hansen slumrede ind under læsningen, og så kunne staklen ved bogen få lov at læse længe, inden vedkommende blev afløst. De bedste læsere blev måske misbrugt på den måde, men alt i alt var højt-læsningen en god afveksling.

En gang i slutningen af 1950erne blev der foranstaltet en U-Landsindsamling til fordel for opførelse af en skole i Afrika. Hver klasse havde et projekt, som gerne skulle skæppe i kassen. De store lavede fine ting i sløjd og håndarbejde, og en af pigerne i min klasse, Vibeke Thomsen, fandt på, at vi skulle spille

komedien ”Askepot”. Hun sørgede for rollehæfter, kostumer og for- og bagtæpper. Hansen brød sig ikke om det, men Vibeke fik det gennemført, og klassen kunne bidrage med et pænt beløb i den fælles kasse. Der gik virkelig mange lektioner med øvning, hvor de få var på scenen og de mange var konstante tilskuere. Vibeke var Askepot, og hendes indledningsreplik: ”Åh, hvilken dejlig morgen!” lyder endnu for mit øre.

Der var mange lektioner med skriveøvelser. Hansen gav sig god tid til at vejlede hver enkelt elev. Man skrev, hvad der blev givet for og mødte derpå op ved Hansens plads ved katederet for at få det skrevne bedømt. Det kunne give en lang række af ventende. Blev der for uroligt i rækken, blev alle mand sendt på plads, og så tog vi en sang. Sangbogen var ”Arvesølv” med et uendeligt repertoire af sentimentale sange. Vi elskede dem. ”Hans, den lille hyrde” var vist klassens favoritsang. Vi blev trænede i ordklasser og bøjning af verber, substantiver og adjektiver. Ingen af os var i vildrede med endelserne i lang tillægsform og substantivernes bestemte form. Bibelhistorie var også en af Hansens forcer. Jeg kan endnu høre hans stemme, når han fortalte om filistrene og Kong David. Vi havde aldrig salmevers for hos Hansen. Hvad andre klasser var plaget af, nåede os ikke. Kun når Hansen var fraværende – han havde flere sygdomsperioder – og vi havde vikar, kunne de finde på at give os salmevers for til hjemmeforbereelse. Det var i øvrigt ikke nemt at være vikar i vores klasse, når ikke man havde Hansens autoritet og embonpoint, både fysisk og mentalt.

Vi havde Hansen til alle fag det første år, med undtagelse af gymnastik, hvor Leif

Riis Toft Skole fotograferet i 1956 af P. Thastum.

Nielsen havde alle drenge fra A og B-klassen. Han gik i knickers, hvad næppe ses mere, og så var han "gårdhund", som vi sagde, når han ikke hørte det.

Når vi mødte i gården om morgenen, skulle vi stille vore tasker ved "dødlinjen", hvor klassens navn var malet i asfalten. Når det ringede ind, stillede vi op i geled. Leif Nielsen skuede ud over flokken fra det ophøjede stade på kantstenen om blomsterrabatten. Opdagede han uro, var han der som en høg. Kokosnødder og ørevridere skabte ro, de mest formastelige blev sat til at samle tabt, fedtet madpapir op i gården.

Indmarch foregik klassevis. Ved klasseværelset klædte man sig af overtøjet og stod i rækker og ventede på tilladelse til at gå ind. Ordensduksene holdt klassesdøren. Når alle var inde, stod man ved sin pult, indtil der

blev givet tegn til at sidde. Kom der en voksen ind i klassen i løbet af en lektion, røg alle op at stå. Da der var faste bænke med skrå pulte, var der ingen larm af løse stoleben, vor tids plage i klasseværelserne. Vi tiltalte de voksne med De og Hr. eller Lærer.

I frikvartererne legede vi ofte sanglege, drenge og piger sammen. "Verner, vil du ride", "Under den hvide bro", "Ved vejen bo'd en mand", "I haven står der et pæretræ", "Der kom en mand fra Det røde Hav" og endnu én, hvori linjen "Hop så højt du elsker ham, ellers sæt dig ned og skam" forekommer. Vi spillede med bolde. Kastede dem op i luften og skulle foretage forskelligt med kroppen, inden vi greb dem igen. Det var en fin motorisk øvelse ligesom de forskellige lege med yoyo, sjippetov og langreb. Drengene spillede med marmorkugler og hønsering el-

ler legede løbelege, indtil vi blev for blaserte og kun kunne spadsere rundt i samtale. Var der problemer på legepladsen, hørte Hansen gerne på os. Han var helt god til at tale oprørte elever ned. "Sådan noget ser man da bare gennem fingre med", kunne han sige.

Hver mandag var det sparedag. Andre steder i landet har man opereret med sparemærker, men på Riis Toft Skole havde man ordinære bankbøger. En time blev klassen sat til at skrive af, og så kaldte Hansen på eleverne enkeltvis. Eleverne fik indskrevet deres indskud i egen bankbog og beløbet blev ført kontra i den store spareprotokol. Pædagogisk nok var sparedagen mandag, hvor man kunne regne med, at elever havde fået en skilling af bedsteforældrene om søndagen. Jeg endte med et pænt beløb i løbet af de fem første år.

Madpakkespisning var organiseret, så der var signalringning ved ophøret af foregående lektion, og igen, når der var gået en passende spisetid. Hver elev fik af kommunen en kvart liter mælk og i sæsonen en levertranpille og en C-vitaminpille.

Børnebespisning var en ordning, der havde god tilslutning. Man kunne melde sig til at deltage, og kunne gå i kælderen, hvor nogle af byens damer serverede for os. Maden var udmærket, men der var alligevel en nysgerrighed efter at kende dagens menu, så kræse gæner kunne holde sig borte, hvis ikke retterne faldt i smag. Der blev altid serveret to retter. Vælling, sødsuppe, hvid eller brun labskovs, frikadeller, byg- eller anden grød. Mange af os fik på den måde varm mad to gange dagligt.

Der var naturligvis undervisning om lørdagen, men da var lektionerne hver ti minutter kortere, hvad der forårsagede både glæde og lidt forvirring, når man sad med et arbejde, og

Søren Mulvad. Foto fra 1958.

klokken ringede. På den måde kunne vi nå at have seks lektioner og alligevel være færdige klokken 13. Når årets skema kun rummede fem lektioner om lørdagen, kunne jeg være hjemme, inden sirenen på den stor SOLAR-bygning hylede klokken 12.

Meldte en naturlig trang sig i løbet af en lektion, kunne man række hånden op og bede om at "gå i gården". Jeg mindes ikke, at det nogensinde blev nægtet. Den ene side af gården havde en række toiletter samt et rum, som blev omtalt som "pisse-waer", naturligvis en koldingensisk omskrivning af det sobre pissoir. En stor dreng advarede mig venligt om ikke at stille op for nær ved indgangen, "så ka' æ piger bare se dig".

Vi mødte andre lærere efterhånden. Den søde frøken Johansen regnede med os, fru Elkær fik vi i historie og geografi og Bo Winther sang med os. Vi havde fru Hel-Hansen og fru Gregersen, senere lærer Therkildsen til engelsk. Hver havde deres ejendommeligheder, men trods alt lærte vi vist, hvad vi burde.

Progressive lærere viste os film med rigelig pædagogisk indføring. Man så for eksempel, hvorledes en tabt pakke fars blev invaderet af spyfluer, hvorpå man fulgte fluens udvikling æg-larve-puppe-flue. Forud var gået en advarende og forberedende forelæsning, hvori man blev orienteret om filmens ulækre indhold. En anden film, som blev forevist under stærk alvor var "De fem onde År", en stærkt tendentiøs film, som handlede om Besættelsen. Det gjorde indtryk, at filmen var *forbudt for voksne*. Ingen skulle nemlig gerne kunne genkende nogen. Vi var ikke ofte i filmlokalet, men somme tider blev der vist underholdningsfilm. Vi var ikke så forvante med film i det hele taget, så der var stor søgning. Jeg husker endvidere en enkelt gang, at en lærer havde optaget en skoleradioudsendelse, som blev afspillet på en spolebåndoptager på katederet. Da det var en aldeles ny oplevelse, foregik det under absolut ro.

Undervisningen var selvfølgelig anderle-

des end den er i vor tid. Jeg har selv været lærer i omtrent 40 år, men tænker ikke på min egen skoletid som noget gammeldags eller forkasteligt. Først og fremmest var der tid. I alle fag brugtes forlagstilrettelagte materialer, som var indrettet med en progression og tilrettelagte tekster, der kunne fænge. Nyt indlærtes sikkert til overmål, men til gengæld kunne vi dividere, når vi havde gennemdivideret de første 1000 stykker. Ligeledes blev adskillige andre og nyttige discipliner grundigt terpet. Tabellerne blev gentaget år efter år, kryds-og-bolle systemet fik et par ugentlige lektioner, skønskrift, retskrivning og engelsk. Min kritik af nutidens lærebøger er, at de ofte savner disse mængder af øvestof og fagtrængslen i forbindelse med det reducerede timetal forhindrer, at indlæringen kan have sin tid. Det er blevet sagt, at de elever, der i 1965 forlod den 7-klassede skole havde haft flere danskektioner, end dem, der nu forlader 10. klasse.

Undervisningen satte ikke spørgsmålstegn ved samfundsordningen. Vi blev ikke efterladt i tvivl om, at den danske samfundsmodel var prima, genopbygningen efter 2. Verdenskrig var vellykket, de få værnemagere og medløbere, der havde været, var imbecile personer, der nærmest hørte hjemme under åndssvageforsorgen og endelig var den lutherske kristendomsopfattelse den eneste rigtige. Katolikker var lidt latterlige og mistænkelige, adventisterne var helt i skoven og Frelsens Hær var nogle badutspringere.

Vi havde et fag, som længst er forsvundet fra elevernes skema: Småsløjd, også kaldet papirsløjd. Det var et ret kreativt fag, tydeligt et barn af Jørgen Clevins tid. Vi foldede origami efter lærerens forevisning og dekorerede

tingene efterhånden. Vi lavede papirclip, julekort, påskemotiver, strikkede hestetømme i en strikkelise, og de dygtigste lærte at strikke grydelapper. I dette fag brugte vi genbrugs-ting. Jeg byggede bl.a. en lille by af tændstikæsker, som blev beklædt med farvet glanspapir og forsynet med døre og vinduer, kørende biler i gaden, træer, trækvogn og måske mere. Nabokonerne samlede tomme tændstikæsker til mig, og en hel fryd var det, da underboen kom med en tom husholdningsæske. Da alle havde gasblus og fyrede i kakkelovn, var der ikke så langt imellem de tømte æsker.

Drengene kom i sløjdsalen og pigerne i skolekøkkenet fra 4. årgang. Hr. Hartmann hersede med os. Han havde et særligt greb, hvor han tog et tag i halshuden under hagen og drejede en kvart omgang, så havde han krammet på kålhøgne drenge. Grebet blev omtalt iblandt os som "at få en Hakkemand." Året derpå fik vi Christian Jensen, populært kaldet "Røde Kesse". Han var elskelig, havde et tydeligt jysk islæt og var ret bramfri: "Den ka' lisså godt høvl si' bræt or'nli' som kom her op og få en ski'eballe", sagde han. Hvor vi sled med høvlene! Det er en af de mange ting, jeg lærte, som jeg aldrig har haft brug for siden.

Elevernes sundhed blev fulgt nøje af sundhedsplejerske, frøken Løwert og skolelægen. Frøken Løwert var en lille, meget venlig dame, som altid var til stede på skolen. Jeg var adskillige gange inde hos hende for at få stoppet næseblod. Hun dryppede et par dråber eddike på en vatdut, stoppede den op i næsen, og den sure saft fik sårrandene til at snerpe sammen. Flere gange årligt kom hun ind i klassen og gennemgik hver enkelt elev. Så, om vedkommende havde rene hænder og

Sundhedsplejerske frk. Løwert.

negle og rodede håret igennem for måske at finde lus. Skolelægen indkaldte os en gang årligt, hvor han observerede sundhedstilstanden og lavede syns- og høreprøve. Man skulle møde afklædt, kun i underbukser. Der gik en drabelig historie om en dreng, som en gang var mødt med rejsning. Lægen skulle have smækket ham én over tissemanden med en lineal og sagt "Læg dig!".

Der var også skoletandlæge. Først skulle vi spadserere ned i Skolegade, hvor klinikken var indrettet med en række tandlægestole i ét lokale i den gamle Borgerskole. Det var ikke hyggeligt. Der lød gråd og småkvalte hvin fra

stolene, når der skulle bores. Siden blev klinikken flyttet om i Divilshul. Jeg var fast kunde hos fru Teglgård. Man blev forsynet med et tandlægekort, hvorpå blev noteret, hvornår man skulle møde. Kortet viste man for sin lærer en passende tid, før man skulle være på klinikken. Så spadserede man derned, blev undersøgt eller behandlet og fik så noteret, hvornår man havde forladt klinikken. Det gjaldt så om at bruge en passende tid på spadsereturen, så det ikke blev mistænkeligt, at den ene vej varede længere end den anden. Det var en fin spadseretur fra Riis Toft bag om skolen, forbi husvildeboligerne på Stejlbjerg, gennem anlægget og ned over åen.

I en af årgangene blev det indført, at eleverne fik et ugentligt bad. Drengene fra to klasser kom ned i vaskerummet med de mange brusekabiner, hvor vi sæbede hinanden ind og skyllede af, to mand i hver kabine. Pedellen var bademester. Når han piftede i fløjten, skulle første hold sæbe ind, og anden gang skulle man bytte plads, tredje gang skyllede sidste mand sæben af og så videre.

Ved skolen var anlagt et svømmebassin. Hertil knytter sig et lille drama. En vinterdag, blev døren til vores klasseværelse revet op, og en forvirret dreng meddelte, at der var sket en ulykke dernede. Hansen måtte køres ind på kontoret, for han kunne ikke selv klare trapperne. Det viste sig, at sneen havde fået glas-taget til at brække itu, og en dreng havde fået de tunge skår i ryggen. Han blev hentet af en ambulance i skolegården.

Af mærkedage var juleafslutningen, hvor elever fra de ældre klasser allerede uger forud havde dekoreret tavlen hos os med sjove nissetegninger, der kun lod en mindre kvadrat åben til daglig brug. Mange af os elever fik

foræret julekalendere af de handlende, som vi fik lov at stille op i vindueskarmene. Så gik der gerne en del af en lektion med at de enkelte fik lov at åbne en låge i en kalender. Det kunne tage sin tid, når der var stillet mange op. Sidste dag inden jul måtte man have slik med og julelys og grankviste på bordene, der blev sunget en del salmer og leget små lege. Vi lagde små gaver til Hansen på katederet, som han takkede hjerteligt for. Allersidst var vi i Kristkirken, hvor vi sad så tæt, at jeg ikke opfattede meget af, hvad der ellers skete.

Vi var på skoleudflugt hvert år. Hansen kunne selvfølgelig ikke følge os, men skole-sygeplejersken, frk. Løwert, kørte ham ofte. Hun havde bil, og et par enkelte andre på skolen havde bil, men det var ikke almindeligt.

Vi skulle som indledning til udflugten vælge en fanebærer. Det foregik ved skriftlig afstemning. Klasseværelsets taburet blev stillet hen over papirkurven, så kunne stemmesedlerne puttes igennem sprækken. Så var der afmarch gennem byen i kolonner, hver klasse med fane i spidsen til banegården eller rutebilstationen. Et år gik vi til havnen og sejlede med damperen til Løverodde. Når de enkelte klasser passerede igennem tunnelen i Søndergade, vrælede vi "HURRA" meget højt for at nyde, når det rungede under broen.

En behagelig afveksling var endvidere den årlige skolefest. Femte årgang spillede en komedie for årgangen og alle de yngre. En lærer satte i scene og en klasse malede kulisser. På festaftenen var der dans og leg efter komedien.

Der blev også foranstaltet en festdag, da skolen fik foræret en ny fane. Alle elever blev samlet i en af gymnastiksalene, der blev holdt patriotiske taler og med stor højtidelighed

Riis Toft Skoles udflugt den 10. maj 1957 i Klostergade på vej til Banegården. Turen gik til Nyborg.
Foto: P. Thastum.

slog tre udvalgte personer hvert sit søm i fænestangen, ledsaget af alvorlige ord.

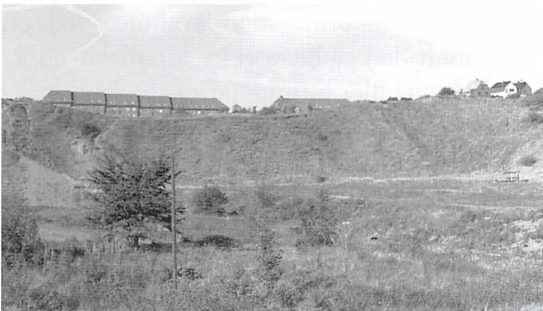
Min skolevej gik ad Haderslevvej, krydsede Kollinsgade, Agtrupvej og Haderslevvej. Jeg var ikke stolt ved at skulle krydsede de befærdede gader, når ikke der var andre ifølge, kendte eller ukendte. Efter nogen tid blev der opstillet en fodgængerhelle på Haderslevvej, og de gamle, blanke vejsøm blev erstattet af zebrastriber. Det lignede overgangen. En gang gik det nu galt. Jeg var på hjemvej og kiggede til venstre, inden jeg krydsede første halvdel af vejen, og fandt mig selv i næste nu liggende langt henne ad asfalten med hul i

hovedbunden. En lærling på knallert havde haft så stor fart på ned ad bakken, at han kørte den gale vej udenom hellen i stedet for at bremse. Nogle unge mænd samlede mig op og kørte mig på skadestuen. En betjent kørte mig hjem med plaster på knolden og fortalte, at pågældende knallertkører havde meldt sig selv. Han fik en bøde på 20 kr., som han skulle afdrage af sin beskedne lærlingeløn med 2 kr. hver lørdag. Han kom trofast nogle gange og afleverede 2-kronerne, men så fik mine forældre medlidenhed med ham og lod ham slippe.

Turen ad Riis Toft Vej foregik ad et kul-

støvbelagt fortov. Der blev med års mellemrum kørt nyt, sort kulstøv på, som mænd med motoriserede brolæggerjomfruer bankede fast. Al deres banken nyttede kun lidt, vi fik sandalerne fulde af spidse kulstykker, og vinterfodtøjet blev støvet til med sort til langt op på strømperne. En anden rute var at gå ad den plørede vej om til Mariegade og hente min kammerat Mogens Larsen, som boede i en rigtig rar familie i en diminutiv lejlighed. Herfra gik vi ad stien over til Agtrupvej og vinkede til Mogens' mor og søster, der sad i vinduet. Mogens var en læsehest. Vi var ofte sammen på Centralbiblioteket, hvorfra han ikke var til at drive hjem.

Om vinteren strøede man sand på vejene. Haderslevvej blev et fastkørt lag sne-is, som kommunens arbejdsløse brød op med skovle og jernstænger, læssede det på vogne, og de hældte det vistnok i åen. Al trafik foregik i skridtgang, og nutidens ulemper med saltblød is var ukendte. I skolegården kunne "gårdhunden" vende det blinde øje til de mange glidebaner, men blev de for voldsomme, hældte han salt på, og så var den fornøjelse ude. Snekastning i skolegården var selvfølgelig forbudt, men ligeledes blev der vendt

Grusgraven ved Tøndervej.

det blinde øje til, så længe det foregik i fordragelighed.

Når skoleåret var til ende, blev forældrene indbudt til "eksamen". Det var årets eneste kontakt mellem skole og hjem. Klasseværelset blev besat med forældre, og Hansen forsøgte at få alle til at læse lidt og besvare spørgsmål, så enhver fik sit. Det var selvfølgelig ikke nemt at nå rundt om 32 elever i løbet af 50 minutter. Derpå fik alle (fra 3. klasse) en karakterbog med hjem til underskrift, hvori stod "opladt i 4. klasse", så var den sag klaret.

Op til sommerferien blev enhver spurgt, om vedkommende skulle på ferie nogen steder, for så kunne man få en gratis rejse med DSB. Der var gerne nogen, der skulle besøge en slægtning i en anden by, og så blev billetterne udfærdiget med navn, stempler og inspektørunderskrift.

Hvem var så klassekammeraterne? De kom fra et ret stort opland. Jeg kan slet ikke huske alle, og vi blev aldrig fotograferede, så der er ikke noget at huske dem på. Flere af deres mødre fik håret sat på "Salon Borgen", hvor min mor arbejdede. Gennem salonen distribueredes små nyheder og udveksledes tanker om de enkelte elever og deres hjem.

Der var fine legepladser rundt i byen. Jeg havde store, klumpede lerfødder at gå hjem på, når jeg sammen med kammerater havde leget i den store grusgrav ude ad Tøndervej. Drengene fra Hollændervej bemægtigede sig en gang en herreløs båd i Kolding Å. Den lå tøjret og måske glemt nede ved Ågade, og vi var tit dernede. Min mor var ikke glad for at vide, at vi legede der, så hun gav os til en 50-øres is, for at vi skulle holde os derfra. Vi købte isene og satte os ned i båden og spiste dem. Ellers løb vi ofte rundt i Stejlbjerganlægget

og helt ud i Byparken og Marielund Skov, hvor man kunne se Trolldhedetoget suse igennem bakkerne.

Ingen af os havde eget værelse. John fik et indrettet på loftet og sov der sammen med sine brødre. Familien boede til leje hos bedsteforældrene. Friluftslige foregik på gader og i gårde. Sporlegen foregik på den måde, at en gruppe gemte sig, men udlagde spor, tegnede pile på cementen eller ridsede i gruset, og så skulle en mindre gruppe lede dem op. Det kunne være spændende at skulle gennem ukendte gårde og måske kældre, for at følge et spor. Der blev rullet på rulleskøjter i Karolinegade. De larmede som ral på et bliktag. Vi legede med cowboy-figurer eller var selv cowboys på egne ben.

Om søndagen kunne vi komme i Kosmorama i Østergade og se en vild cowboyfilm for 75 øre på de forreste rækker. Salen var gerne stuvende fyldt. Et par enkelte gange var jeg med til søndagsskole hos Frelsens Hær. Det var ganske vist festligt, og der blev serveret for os, en dame spillede koncertina, men stemningen fængede mig ikke. Vi brugte også meget tid på at læse Anders And-blade, børnebøger og lege skole.

Så samlede vi på alt muligt. Blandt andet flaskeetiketter. Vi bestormede de forskellige depotbestyrere i byen og fik hele sæt af øl- og sodavandsetiketter udleveret, som vi med melklister satte i album. Kunne man lokke et frimærke fra forældrene, kunne man skrive til fjerne bryggerier og få sendt etiket-sæt. Jeg anlagde også en samling af tændstikæsetiketter. Samlere af sådanne kaldes fileminister. Det var sjovt at gå på havnen og søge efter kasserede æsker fra fremmede lande.

Naturligvis samlede jeg også frimærker.

Bare det, at erhverve noget, der stammede fra et fremmed land, var spændende. Min morbror var meget generøs med at forære mig pakker med frimærker "100 forskellige. Hele verden!" De kostede nok 1,75 kr. pr. pakke. Jeg tror, at meget få af os havde været på den anden side af Storebælt, enkelte havde måske været i Tyskland, men man kørte ikke gerne i det omfang, der siden er blevet almindeligt. Privatbilismen var endnu ikke for småfolk.

Børnefødselsdage var gerne meget festlige. I klassen fik man lov at dele et stykke slik ud, karamel eller bolsje. Enkelte lærere lod os fejre fødselsdag ved at læse lidt højt for os, også selv om de ikke var klasselærere. Der blev uddelt små, trykte invitationskort til kammeraterne. At byde hele klassen, som det nu er skik, kunne ikke finde sted. Ingen havde boliger med plads til 32 gæster. Der var så sodavand med sugerør og boller med smør, lagkage og måske småkager. Så blev der leget, og måske legede forældrene med. Inden vi gik hjem, blev der ofte serveret en skive is med isvafler til. Sodavandene var for mange af os så usædvanlige, at vi ikke kunne drikke en hel. De blev anbragt bag gardiner og på hylde med ordre på, at enhver skulle huske sin egen. Gaver? Havde man opfindsomme forældre, kunne man komme med en gave, men den obligatoriske afgift var en 1-krone, mere eller mindre fantasifuldt indpakket.

Men loppetiden fik ende. I 6. årgang blev vi delt i A- og B-klasser. B-klasserne – de boglige skulle forberedes til realeksamen, mens A-klasserne kun skulle have den obligatoriske afgangsprøve. Min familie forlod dog Kolding midt i skoleåret 6. årgang.